

Πανεπιστημιακή Παιδαγωγική

Η Πανεπιστημιακή Παιδαγωγική αποτελεί ένα σχετικά νέο πεδίο των Επιστημών της Εκπαίδευσης. Ο στόχος της είναι να προσεγγιστεί με παιδαγωγικούς όρους το παρεχόμενο διδακτικό έργο και να αναπτυχθούν στρατηγικές για την προώθηση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης στα Πανεπιστήμια. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω δράσεων που στοχεύουν στη δημιουργία κοινοτήτων μάθησης, καινοτομίας και συνεχούς βελτίωσης, υποστηρίζοντας τους διδάσκοντες και τους φοιτητές να ανταλλάξουν απόψεις και να δημιουργήσουν καλές πρακτικές διδασκαλίας κι επικοινωνίας. Ειδικά για τους πανεπιστημιακούς δασκάλους προτείνει πλαίσια και μέσα στήριξης, ώστε να καταγράψουν τις ανάγκες τους, να αναστοχαστούν ως προς την επαγγελματική ανάπτυξη και τον ρόλο τους, να αναπτύξουν σύγχρονες και αποτελεσματικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, με την αξιοποίηση κατάλληλου υλικού και των σύγχρονων τεχνολογικών μέσων κι εφαρμογών κατά τη διδασκαλία των πανεπιστημιακών μαθημάτων, προκειμένου να δημιουργήσουν περιβάλλοντα ενεργού μάθησης.

Η Πανεπιστημιακή Παιδαγωγική (University Pedagogy / Higher Education Pedagogy), ενώ συνιστά μια διακριτή επιστημονική περιοχή, έχει σαφείς και σημαντικές εισροές και από άλλα πεδία, όπως η Διδακτική Μεθοδολογία, η Γνωστική Ψυχολογία, η Εκπαιδευτική Πολιτική και η Κοινωνιολογία, ενώ το θεωρητικό της υπόβαθρο εμφανίζει σημαντική ώσμωση με τις θεωρητικές προσεγγίσεις και εφαρμογές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Οι βασικότερες από τις εξελίξεις που οδήγησαν στην εκκίνηση αλλά και στη σημαντική ανάπτυξη αυτού του πεδίου είναι η κρίση των εκπαιδευτικών συστημάτων κατά τη δεκαετία του 1960, η μαζικοποίηση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, η διάδοση των νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου. Οι πρόσφατες προσεγγίσεις εστιάζουν στην επιθυμητή έμφαση όχι σε ποσοτικούς δείκτες, δηλαδή πόσες ώρες και ποια μαθήματα διδάσκει ένας πανεπιστημιακός δάσκαλος, αλλά σε ποιοτικούς όρους, που αφορούν το πώς χειρίζεται τη διδασκαλία του, ενεργοποιεί τους φοιτητές του και επικοινωνεί μαζί τους, ποια υλικά, εργαλεία και μεθόδους και τεχνικές χρησιμοποιεί όταν διδάσκει.

Η επαγγελματική ανάπτυξη των πανεπιστημιακών δασκάλων αποτελεί ένα πεδίο ενδιαφέροντος της Πανεπιστημιακής Παιδαγωγικής, που εστιάζει στην εξέλιξη, όχι μόνον την ιεραρχική κι επιστημονική αλλά και την προσωπική, ως μέρος του εργασιακού προφίλ του σύγχρονου πανεπιστημιακού δασκάλου, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου εργασιακού περιβάλλοντος, του Πανεπιστημίου, το οποίο εξ ορισμού αποτελεί έναν οργανισμό μάθησης. Ωστόσο, η κατάρτιση των διδασκόντων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν είναι δεδομένη και στην πράξη η πλειοψηφία των καθηγητών αναπαράγει τον τρόπο διδασκαλίας που έχουν βιώσει οι ίδιοι ως φοιτητές. Χρειάζεται να διαθέτουν επικαιροποιημένες παιδαγωγικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις -εκτός, βέβαια, από αυτές που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο που διδάσκουν. Ζητήματα που αφορούν στις παραδοχές, τις αντιστάσεις

των πανεπιστημιακών δασκάλων αναφορικά με την παιδαγωγική και διδακτική διάσταση του ρόλου τους, αν περάσουν από κριτικές διαδικασίες απομάθησης, θα αποφευχθούν απόψεις και πρακτικές βασισμένες σε στερεότυπα και παραδοσιακές, δασκαλοκεντρικές μεθόδους.

Παράλληλα, η Πανεπιστημιακή Παιδαγωγική εστιάζει το ενδιαφέρον της στο προφίλ και τις ανάγκες των φοιτητών, όπως και στις τεχνολογικές εξελίξεις αλλά και στις απαιτήσεις για παροχή μιας υψηλού επιπέδου, διεθνοποιημένης σε σημαντικό βαθμό, επιστημονικής εκπαίδευσης. Όλα αυτά σηματοδοτούν την ανάγκη ανάπτυξης μιας νέας κουλτούρας στους καθηγητές, που χρειάζεται να διακατέχονται από ανοιχτό πνεύμα και επιθυμία ανανέωσης της γνώσης τους, της συνεργασίας και της επικοινωνίας με τους συναδέλφους, αλλά κυρίως με τους φοιτητές. Οι τελευταίοι δεν πρέπει απλώς να αποκτήσουν επιστημονικές γνώσεις και κατάλληλες δεξιότητες, αλλά να προσεγγιστούν παιδαγωγικά, να καταθέσουν τις απόψεις τους αλλά και να στηριχτούν κατά τη διάρκεια της αναδυόμενης ενηλικιότητάς τους.

Ωστόσο, ενώ η Πανεπιστημιακή Παιδαγωγική αναφέρεται στην στήριξη των πανεπιστημιακών δασκάλων στο διδακτικό και τον εν γένει παιδαγωγικό τους ρόλο, η πιστοποίηση ανάλογων γνώσεων και δεξιοτήτων παραμένει ένα ανοιχτό ζήτημα. Αυτό οφείλεται στο ότι γίνονται συσχετισμοί με θέματα αξιολόγησης (επομένως και εξέλιξης) των πανεπιστημιακών δασκάλων, καθώς η ίδια η αξιολόγηση του διδακτικού έργου είναι μία διαδικασία που προβληματίζει, και συχνά οδηγεί σε επιφύλαξη και αντιστάσεις από την πλευρά των διδασκόντων.

Συνεπώς, οι πανεπιστημιακοί διδάσκοντες χρειάζεται να αναπτύξουν μια θετική οπτική, ως μέρος του θεσμικού τους ρόλου, μέσα από νέες παιδαγωγικές στρατηγικές προσεγγίσεις που θα εφαρμόσουν, καθώς οι διδακτικές μέθοδοι και τεχνικές έχουν εξελιχθεί και στηρίζονται εν πολλοίς σε δύο πυλώνες: τις on line εφαρμογές και την ενεργό μάθηση, επαναπροσδιορίζοντας παράλληλα τη σχέση μεταξύ διδασκαλίας, μάθησης και έρευνας. Επομένως, γίνεται εμφανές ότι τα επαγγελματικά εφόδια του πανεπιστημιακού δασκάλου δεν αρκεί να περιορίζονται σε γνώσεις του γνωστικού αντικείμενου του, αλλά ο «καλός πανεπιστημιακός δάσκαλος» χρειάζεται επιπλέον ειδικές γνώσεις και δεξιότητες, που θα τον βοηθήσουν να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της ακαδημαϊκής εκπαιδευτικής πράξης: την παιδαγωγική διάσταση της πανεπιστημιακής διδασκαλίας, της κριτικής μάθησης και εν γένει της ψυχοπαιδαγωγικής προσέγγισης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση η οποία αποτελεί την «καρδιά» της *Πανεπιστημιακής Παιδαγωγικής*.

Στην Ελλάδα, αξιοποιώντας την κείμενη νομοθεσία (Ν. 2009/11, άρθρο 51), έχουν ιδρυθεί και ξεκίνησαν τη λειτουργία Γραφείων για την υποστήριξη της Διδασκαλίας και της Μάθησης (Γρα.Δι.Μ.) τρία Πανεπιστήμια: το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, το Πανεπιστήμιο Πατρών και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ενώ το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ξεκινά κι αυτό τη λειτουργία ανάλογης δομής. Οι δράσεις των Γρα.Δι.Μ. αφορούν στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την οργάνωση εργαστηρίων

ή άλλων επιστημονικών δράσεων και γενικά, την παροχή ευκαιριών υποστήριξης της διδασκαλίας και της μάθησης στο σύνολο του διδακτικού προσωπικού, τη δημιουργία υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού, έντυπου και ψηφιακού, την οργάνωση και στήριξη συνεδρίων, ημερίδων και ενεργειών προβολής και ενημέρωσης και ερευνητικών προγραμμάτων, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και την ανάπτυξη αποθετηρίων βοηθητικού εκπαιδευτικού υλικού, ψηφιακού και έντυπου.

Βιβλιογραφικές πηγές

Kedra, K., & Rotidi, G. (2017). University Pedagogy: A New Culture is Emerging in Greek Higher Education. *International Journal of Higher Education*, 6(3), 147 - 153. URL: <https://doi.org/10.5430/ijhe.v6n3p147>

Raikou, N. (2019). Approaching Contemporary Higher Education in Greece through the lens of University Pedagogy: What is the Role of Adult Education in this Context?, *In Proceedings of the ESREA 9th Triennial European Research Conference: "Adult Education Research and Practice: Between the welfare state and neoliberalism"*, 19th – 22th September, 2019, Belgrade, Serbia.

Γουγουλάκης, Π., & Οικονόμου, Α. (2014). Πανεπιστημιακή Παιδαγωγική. *Εκπ@ιδευτικός κύκλος*, 2(1), 9-48.

Καραλής, Θ. (2020). Εκπαίδευση Ενηλίκων και Πανεπιστημιακή Παιδαγωγική: Από την Ώσμωση στη Συνύπαρξη. Στο: Κ. Κεδράκα (Επιμ), *Πρακτικά Εργασιών 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Πανεπιστημιακής Παιδαγωγικής «Διδασκαλία και Μάθηση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση»*, 21-30. Αλεξανδρούπολη: Δ.Π.Θ. <https://panepistimiaki-paidagogiki.gr/conference2019/proceedings/>

Κεδράκα Κ. (Επιμ), (2020). *Πρακτικά Εργασιών 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Πανεπιστημιακής Παιδαγωγικής «Διδασκαλία και Μάθηση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση»*. Αλεξανδρούπολη: Δ.Π.Θ. <https://panepistimiaki-paidagogiki.gr/conference2019/proceedings/>

Κεδράκα, Κ., & Δημάση, Μ. (2016). *Διδάσκοντας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Υποχρέωση, αγγαρεία ή προνόμιο; Η κατάθεση μιας προβληματικής*. Στο: Σ. Κιουλάνης, Α. Πασχαλίδου, & Ζ. Χαρπαντίδου (Επιμ.) (2016). *Καινοτόμες Εφαρμογές στη Διδακτική Πράξη. Πρακτικά Εργασιών 1ου Διεθνούς Βιωματικού Συνεδρίου Εφαρμοσμένης Διδακτικής*, (172-197). Διοργάνωση: Δράμα, 27-29 Νοεμβρίου 2015. Δράμα: Επιστημονικός και Πολιτιστικός σύλλογος εκπ@ιδευτικός κύκλος,. Στο: <http://www.educircle.gr/synedrio/announcements/86-praktika-ergasion-1ou-diethnoys-viomatikoy-synedriou-efarmosmenis-didaktikis-kainotomes-efarmoges-sti-didaktiki-praksi/>